

Zitten ondanks appel kostbaar

Van alle maatregelen die in het regeerakkoord staan, roept de directe tenuitvoerlegging van celstraffen, ook al is hoger beroep ingesteld, de meeste discussie op. Deze aanpak zou in strijd zijn met het onschuldvermoeden uit het Europese mensenrechtenverdrag. Maar advocaat David Hein wijst ook op de kosten.

Tekst: Lex van Almelo

‘Straffen van meer dan twee jaar in eerste aanleg worden direct geëffectueerd, ook al wordt er hoger beroep aangetekend. Bij een delict met slachtoffers geldt dit bij straffen van meer dan een jaar.’ Deze zinnen uit het regeerakkoord stuiten aanhangers van de rechtsstaat tegen de borst en zo ook advocaat David Hein (Korvinus Van Roy & Zandt). Maar aan de principiële bezwaren tegen de maatregel voegt hij twee praktische argumenten toe. Het eerste is dat het OM straks een prikkel mist om voortvarendheid te betrachten. Nu is die prikkel er wel, omdat het gerechtshof – totdat de zaak inhoudelijk wordt behandeld – moet toetsen of het voortduren van de voorlopige hechtenis rechtmatig is, zegt Hein. ‘Maar als de verdachte toch gewoon zijn straf uitzit, vervalt die toetsing en kijkt er pas weer een rechter naar de zaak als het hoger beroep dient.’

Het tweede praktische argument, aldus Hein, zijn de kosten. ‘De wet geeft een ex-verdachte, wiens zaak geëindigd is zonder oplegging van straf, een schadevergoeding van tachtig euro voor elke dag dat hij ten onrechte in detentie heeft gezeten.’

Uit cijfers van het CBS blijkt dat de Staat vorig jaar 5628 verzoeken om schadevergoeding heeft gehonoreerd voor in totaal 11,5 miljoen euro; gemiddeld 2046 euro per verzoek.

Hein: ‘Ik verwacht dat de schadevergoedingsverzoeken exponentieel zullen

stijgen, omdat meer mensen worden gedetineerd voordat hun straf definitief is. Een jaar onterechte detentie kost de staat 29.200 euro schadevergoeding. Dat wordt dus een kostbare zaak.’

En dan heeft Hein het nog niet over de 217 euro die de detentie van een volwassene elke dag kost. ‘De kosten zijn voor mij niet het belangrijkste argument om

**Dat
geëxecuteerden
hun eigen kogel
moeten betalen, is
overdreven**

tegen de maatregel te zijn. Maar ik vind wel dat dit voorstel door de kostenstijging een verkeerd signaal afgeeft nu er bezuinigd moet worden op justitie.’

Heidens karwei

Dat de kosten omhoog gaan omdat er meer celcapaciteit nodig is en er vaker schadevergoedingen moeten worden betaald aan ex-verdachten, erkent een woordvoerder van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Hoe hoog die precies zijn, zegt hij niet te weten, maar aangenomen wordt dat de opstellers van het regeerakkoord wel een afweging hebben gemaakt. Te zijner tijd zullen de precieze

kosten samen met het wetsvoorstel voorgelegd worden aan de Tweede Kamer. Het WODC heeft nog geen opdracht gekregen om die kosten te onderzoeken en heeft die kosten in het verleden nooit onderzocht.

Onderzoeker Gerard Paulides van de Raad voor de Rechtspraak heeft een poging gedaan om de kosten in kaart te brengen. Maar bij gebrek aan actuele cijfers zijn er volgens hem geen accurate uitspraken over te doen. ‘Je zou daarvoor de dossiers van verdachten moeten onderzoeken die in eerste aanleg tot een (deels) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf zijn veroordeeld en in hoger beroep een lagere of geen vrijheidsstraf kregen opgelegd. En dan weet je nog niet hoeveel duurder een volle cel is dan een lege. Al met al is het een heidens karwei om het uit te zoeken.’

Eigen kogel betalen

Volgens de woordvoerder van Veiligheid en Justitie wordt de maatregel hoe dan ook ingevoerd, omdat die nu eenmaal in het regeerakkoord staat. Kennelijk spelen de kosten geen rol; of het moet zijn dat de extra uitgaven worden gecompenseerd door twee andere maatregelen uit het regeerakkoord. Er komt namelijk een eigenbijdrageregeling voor gedetineerden, terwijl de kosten van het strafproces ‘waar mogelijk’ worden verhaald op de daders. Dat geëxecuteerden hun eigen kogel moeten betalen, is overdreven. Maar daders en veroordeelden betalen straks wel een deel van het kruit dat verschoten is op onschuldigen.